

УДК 140.8:165.74:17

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2025.63.11>

ТРАНСГУМАНІЗМ: СИМУЛЯКР БЕЗСМЕРТЯ АБО БЕЗСМЕРТЯ СИМУЛЯКРУ

Тетяна Дишкант

*Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»,
Інститут соціально-гуманітарних технологій, кафедра філософії
вул. Курничова, 2, 61098, м. Харків, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-5026-7913>*

Яків Тараров

*Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»,
Інститут соціально-гуманітарних технологій, кафедра філософії
вул. Курничова, 2, 61098, м. Харків, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-0734-0804>*

Актуальність теми пов'язана з усе більшим поширенням трансгуманістичних ідей (у тому числі й ідеї можливого безсмертя), які претендують на розв'язання основних проблем сучасності, пов'язаних передусім з антропологічною кризою, використовуючи при цьому такі науково-технічні засоби, як кіборгізація, кріоніка і ревіталізація, розвиток інтерфейсу людина – комп'ютер, перенесення «особистості» людини на фізичний носій тощо.

У статті за допомогою аналізу фактора усвідомлення людиною своєї смертності досліджується, наскільки виправдані сподівання трансгуманістів. Виявлено, що трансгуманістичний підхід спрощує інтегральну сутність людини, деформуючи її духовно-душевно-тілесний вимір тим, що намагається позбавити людину тіла і редукуючи її природу до свідомості, яку, у свою чергу, бачить як функціонування нейронів мозку, що дозволяє оцифрувати таку «свідомість» і скільки завгодно довго переносити на будь-які підходящі носії, змінюючи їх за необхідністю. Така примітивізація сутності людини поглиблює вже наявну антропологічну кризу (яка є закономірною за зміщення оптики розгляду людини з есенціальної до функціональної позиції) і дозволяє оцінити роль трансгуманізму як неспроможного її розв'язати, адже антропологічна криза є саме такою, оскільки людина перестає здійснювати самоідентифікацію із собою, насамперед як з людиною в родовому значенні цього слова. У парадигмі трансгуманістичного підходу до людини зникає орієнтація на людську реальність у всій її повноті. Негативність трансгуманістичного підходу до людини посилюється його іморталістськими прагненнями, адже показано, що усвідомлення людиною своєї смертної природи є конституюючим фактором сутності людини і на родовому рівні, й за підходу до неї як до індивідуальної особистості. Доведено, що трансгуманізм, з його встановленням примату технології над антропологією, може запропонувати тільки ерзац-безсмертя у вигляді кібернетичного безсмертя, подовжене існування того, що вже важко буде називати людиною у звичному сенсі цього слова.

Ключові слова: трансгуманізм, безсмертя, смерть, тіло, свідомість, мислення, антропологічна криза, наука.

Трансгуманізм – сучасний, дискусійний філософський напрям, де, як видно з його назви, розглядають можливості трансформації людини, що виводять її за видові межі. Проголошують, що робиться це задля поліпшення людської природи, збільшення її когнітивних і фізичних здібностей, а найвищою метою передбачається досягнення людиною безсмертя (іморталізм).

Джерелом страждань, хвороб і смертності є біологічне тіло людини, і на позбавлення від нього передусім спрямовані зусилля трансгуманістів. «Чорт би побирав наше тіло, у ньому немає нічого цікавого!» – вигукував фахівець із робототехніки Ганс Мора-век. Трансформацію людини мають намір тут здійснювати через зовнішній вплив із використанням біотехнологій. Унаслідок цього однією найвищою цінністю оголошують науку, а з нею і раціональність, але раціональність інструментального характеру.

У хворобах і смерті людство практично завжди вбачало зло, з яким необхідно було боротися. Із цього погляду трансгуманізм мав би однозначно вітатися, проте в певних, досить широких колах, він викликає великі побоювання і неприйняття, що доходить до формування напрямів, які йому протистоять – біоконсерваторів (акцент робиться на незмінній природі людини) і неолуддитів (під сумнів ставиться саме технічне втручання в природу людини). Звучить критика з позицій антропологічної та соціальної оптики розгляду цієї проблеми (хоча ці аспекти взаємопов'язані). Розглянемо, з чим же пов'язане негативне ставлення до такого аспекту трансгуманізму, як іморталізм. Для цього насамперед необхідно зрозуміти значення смерті як фактора конституювання сутності людини.

Як уже було сказано, «каменем спотикання» в здобутті безсмертя вважалася біологічна складова частина сутності людини – її тіло. З часів античності воно надіялося атрибутивністю тимчасовості, кінцевості, загалом смертності. «А очищення полягає саме в тому, щоб якомога старанніше відокремлювати душу від тіла, привчити її зосереджуватися на самій собі й жити по змозі і тепер, і в майбутньому незалежно від тіла, звільнившись від нього, немов від кайданів?» – запитував Платон устами Сократа [1, с. 243]. Звільненням душі від тіла, одночасно зі збереженням свідомості, з якою душа якраз в наші часи і ототожнюється, займаються зараз і трансгуманісти, маючи намір використовувати для цього всі новітні наукові досягнення. Небезпека того, що, жертвуючи тілом, можна втратити цілий культурний пласт, пов'язаний з ним, у такому випадку нікого з прихильників трансгуманізму не зупиняє. Нехтуючи значенням тіла для освоєння світу через мистецтво, трансгуманісти, крім іншого, збіднюють пізнавальні зусилля людини, бо «виходячи за межі суто раціонального, мистецтво розширює смислові горизонти пізнання, ілюструючи, як людський досвід розвивається і набуває нових вимірів, що впливають на побудову смислового змісту всередині свідомості» [2, р. 42–43]. Доречними в цьому випадку будуть питання: «Що ж здобуло безсмертя? Що збереглося для вічності? Чи то є свідомість?».

Аналізуючи неандертальські поховання, французький філософ і соціолог Е. Морен констатує, що в життя *homo sapiens* втручається смерть, усвідомлення якої супроводжується певними антропологічними модифікаціями. Наявність поруч з останками зброї та їжі, що вказують на підготовку покійного до загробного життя, свідчить про появу думки, «не цілком поглинутої безпосередньо тим, що відбувається перед очима, тобто ми виявляємо присутність часу у свідомості» [3, с. 85]. Усвідомлення часу разом з усвідомленням необхідності (неминучості смерті) і знанням про трансформацію, виводить мислення людини на якісно новий рівень. Завдяки виникненню так званого антропологічного розриву відбувається антропологічний прорив. Розуміння неминучості смерті формує об'єктивне бачення світу; неприйняття цього природного явища, супроводжуване страхом, відчаєм, занепокоєнням, організовує оціночне ставлення, на основі якого формується суб'єктивна свідомість. І, як зазначає Е. Морен, це «покладає початок дуалізму суб'єкта і об'єкта, їх нерозривному зв'язку, і водночас – їх непереборному розриву, який згодом тисячами способів намагатимуться подолати всі релігії і філософії» [3, с. 86]. Виниклий дуалізм конститує природу людини, намічаючи основне протиставлення «Я» і «не-Я», в якому як сутнісна основа людини народжується її свобода. Антропологічний розрив, пов'язаний

зі смертю, забезпечує стан відкритості людини, який у сучасній антропології вважають її сутнісною характеристикою. Мислення набуває складності.

Таким чином, усвідомлення смерті – це один із факторів, що конституують сутність людини як такої, сутність родової людини. Як писав про це німецький філософ Е. Фінк: «... наш розум є розумом істоти, відкритої для смерті й такої, що призначена для смерті, розумом створіння, що діє, працює і перебуває в боротьбі, розумом переважно практичним, нарешті – розумом створіння, роздвоєного на дві полярні форми життя і спраглого єднання, зцілення і заповнення. Наш розум не байдужий до основних феноменів нашого існування, він неминуче є розумом кінцевої людини, визначеної і зумовленої у своєму бутті смертю, працею, пануванням і любов'ю» [4].

Одночасно з усвідомленням смерті формується протилежна їй, але також визначальна для сутності людини ідея безсмертя. Згідно з Юнгом, ця ідея закладена в «колективному несвідомому» людства, про що свідчить схожість, яка іноді доходить до тотожності, міфологічних мотивів і символів у народів, які не мали прямих контактів один з одним [5]. Розгляд проблеми смерті та зусилля в осягненні того, що ж таке безсмертя, у філософському дискурсі неможливі без залучення таких онтологічних категорій, як «буття», «існування», «сутність».

Вище було показано необхідність усвідомлення смерті для формування сутності людини як такої, однак без індивідуальних зусиль опрацювання концепту смерті кожній конкретній людині не знайти власну індивідуальність, не самоідентифікуватися. Адже смерть є не звичайним моментом нашого життя, а таким, що розриває прірву між унікальним буттям індивідуума і його небуттям. І на цьому підході сконцентрував свої зусилля екзистенціалізм. На індивідуальному рівні до усвідомлення світу і себе в цьому світі підключається найбагатший спектр емоційного ставлення до осяжного. Тут вже не вітається відстороненість, холодна безпристрасність розуму як у науці. Усвідомлена смерть як фундаментальний екзистенціал, що дає уявлення про час і нескінченність, породжує такі екзистенційні феномени, як сміх і плач, тривога (страх) і надія, насолода і сором. Бінарність даних станів визначає глибину людського мислення, ускладнює парадоксальністю людське буття.

Трансгуманісти часто оголошують Ф. Ніцше своїм попередником, маючи на увазі його вчення про надлюдину (показовою в цьому відношенні є, наприклад, стаття Макса Мора, одного з найвидатніших трансгуманістів, «Надлюдина в транслюдінні» [6], де стверджується глибокий зв'язок між цими концепціями). Але насправді витoki впливу філософії Ніцше на виникнення трансгуманістичної повістки зовсім інші. Послідовність розгляду факторів, що вплинули на формування ідей трансгуманізму, вимагає включення в поле зору і атеїстичний екзистенціалізм, і постмодернізм. Знаменитий вислів Ніцше про смерть Бога виявляє настання епохи нігілізму, заперечення ієрархії цінностей, ідеалів, проти яких у вигляді метанарративів виступлять надалі в постмодернізмі.

Атеїстичний екзистенціалізм, спираючись багато в чому на філософію Ф. Ніцше, відмовився від категорії абсолютного буття, повністю переключившись на небуття, способом «прояву», існування якого є Ніщо, яке не є ні предметом, ні «існуючим», але лежить в основі «існуючого». Як пише про це відомий грецький філософ Яннарас Христос: «На Заході місце Бога порожнє: Бог є відсутність» [7, р. 21]. Формується постметафізичний період, коли есенціалізм зміщується «філософією процесу» в різних її формах: еволюціонізм, історизм, психологізм, філософія життя і екзистенціалізм, час оголошується останньою онтологічною реальністю, втрачаючи своє вкорінення у вічності. У категоріальній парі «час і вічність» зміщення акцентів відбувається на поняття часу, усвідомлення якого породжує відчуття тимчасовості всього суцього навколо.

Елімінація поняття вічності зі смислового поля людини призводить до глобальних наслідків. По-перше, в емоційному плані забуття вічності позбавляє людину відчуття вкоріненості, вибиває ґрунт з-під ніг, готуючи появу номадичного мислення. Онтологія замикається на індивідуальному бутті самої людини. Як стверджує Гайдеггер, метафізика є основою подією в людському бутті. Вона і є саме людське буття [8]. По-друге, порушується бінарність у баченні людиною картини світу, зникає глибина його сприйняття й усвідомлення. Приходить час «одновимірної» людини з фрагментарним мисленням (час тих, кому досить лише інструментального розуму). Замість особистостей світ заповнюють чочуючі безособові одиничності.

Одночасно відбувається перехід від сутнісного розгляду людини до функціонального. Занепад істини суцього відбувається з необхідністю, а саме як завершення метафізики. Сутнісний же розгляд передбачає позачасовий підхід – дійсно, неможливо двічі ввійти в одну і ту ж річку, але тим не менше річка залишається річкою. Межами зміни людини за есенціального підходу завжди залишається її родова сутність.

Нігілізм зазвичай супроводжується абсурдизмом. Світ десакралізується. Розуміння смерті перестає співвідноситися з Буттям, оскільки саме Буття зникає, стає виворотом Небуття, а сакральне безсмертя, те безсмертя, яке можливе в парадигмі визнання Абсолютного Буття (актуальної нескінченності), у трансгуманізмі підміняється технопроектом подолання смерті на основі нескінченності потенційної (конструктивної), що передбачає існування нехай і неймовірно великим чином розтягнутого, але тимчасового буття, оскільки воно має початок, виникло під час народження. «Бо безсмертя вимагає, власне кажучи, попереднього існування. Що душа повинна нескінченно існувати тільки тому, що вона випадково народилася, – у цьому немає справжнього сенсу» [9]. Як же це бути не вічним, але безсмертним, зануреним у плин часу?

Без дуалізму об'єкта і суб'єкта або людина стає річчю серед інших речей, або всі речі суб'єктивуються, але це вже оптика зору постгуманізму. У випадку ж тотальності та мейнстрімності наукового мислення, яке передбачає, що об'єктом «препарування» може стати все без винятку, табу на всеосяжне вивчення людини негласно знімається. Основним завданням сучасної науки вже не є, як раніше, пошук сутностей, що робив її причетною до одного з трьох великих ідеалів людства – пошуку Істини. Зараз наука цінна в її інструментальному призначенні, що потребує і нової форми її організації, де технологічна ефективність замінює істину, знання виступає як проєкт дії, а моделлю пізнання є конструювання. Така наука не формує світогляд, не створює цілісну картину світу, та сучасна середньостатистична людина в цьому і не має потреби – вона також стає об'єктом конструювання відповідно до її призначення в середовищі ринкового фундаменталізму. Ринковий фундаменталізм, суспільство споживання виводять на перше місце потенціал людини як виробника і споживача. У гонитві за вдосконаленням функціоналу людини в перспективі хочуть отримати універсального солдата, універсального офіціанта, універсального далекобійника тощо, які насправді згодом цілком можуть бути заміщені робототехнікою.

Що стосується споживання, то розробляються програми, які вивчають людину виключно з позицій такої, яка бажає придбати той чи інший товар. Нейромаркетологи, байологи «застосовують інструменти нейронауки, зокрема фМРТ та електрофізіологію, щоб дізнатися, як мозок клієнтів реагує на рекламу та комерційний продукт безпосередньо в момент сприйняття. І все це заради відповіді на неясні питання, які старі, як сама реклама: чого хочуть клієнти? Що мотивує їх на покупку? І як я можу змусити їх купувати мій товар?» [10, р. 25]. У тому числі, якщо кошти дозволяють, забезпечується можливість бути споживачем потенційного безсмертя, на яке також є величезний попит у певному

середовищі. Технонаука, об'єднавши свої зусилля в конвергенції природничих, соціальних і гуманітарних наук, щоб задовольнити цей попит, розробляє різноманітний інструментарій, що включає кіборгізацію, кріоніку і ревіталізацію, розвиток інтерфейсу людина – комп'ютер, перенесення «особистості» людини на фізичний носій тощо.

Натепер тіло зусиллями технонауки начебто знаходиться на межі «подолання», але чи збереглася людина як така для «вічного життя»? З вищесказаного видно, що елімінація смерті з поля буття істотно змінює і те, що начебто мають намір зберегти – її свідомість. Вона примітивізується, втрачає глибину і зводиться до подоби індивідуального інформаційного пакету. Відкидання есенціального підходу призводить до відсутності якісного розгляду людини через зникнення ціннісної ієрархії, що забезпечує критерії такого розгляду. Така установка на розвітлення ідентичності дає можливість «здобуття» деперсоніфікованого безсмертя. Смерть – атрибутивна властивість людини, отже, йдеться про досягнення не людського безсмертя, а кібернетичного – безсмертя симулякру.

Кібернетичний підхід до розгляду людини полягає в ототоженні душі зі свідомістю, яка «міститься в мозку», що дає надію «надмірно запопадливим нейробіологам <...> продемонструвати зміст нашої душі за допомогою сканування мозку» [10, р. 25]. Свідомість, у свою чергу, також часто зводиться до динамічної реакції нейронів мозку або до біохімічних процесів в організмі. Передбачається щонайменше два варіанти розв'язання проблеми отримання безсмертя. По-перше, алгоритмізація функціонування нейронів мозку дозволить здійснювати завантаження свідомості в цифровий простір (або це буде запис інформаційної матриці свідомості (особистості) на комп'ютер, де вона буде елементом штучної мережі колективного розуму, або запис її на флешку, що надає їй певну індивідуалізацію). По-друге, перенесення її на будь-який відповідний матеріальний носій, з можливістю попутно забезпечити бонусом морфологічну свободу зовнішнього вигляду.

Із трансформацією науки в сучасному світі одночасно відбувається і деградація раціональності. Домінантним типом раціональності стає «раціональність» масової свідомості, що культивує універсальний інфантилізм і патерналістські установки. Антропологічна криза є саме такою, оскільки людина перестає здійснювати самоідентифікацію із собою саме як з людиною в родовому значенні цього слова, зникає орієнтація на людську реальність у всій її повноті, у всіх її духовно-душевно-тілесних вимірах. Розвітлення особистості, відсутність самовідчуття себе як людини виражається в наш час у так званій морфологічній свободі, що допомагає людині позбутися природної заданості. Під потужним впливом моди численні адепти тієї чи іншої субкультури здійснюють трансформацію свого тіла на основі технологій, щоб зовні стати подібним або до якоїсь тварини, або до кумира, а то й зовсім до персонажа аніме, здійснюючи тим самим радикальну відмову від самого себе.

Трансгуманісти на перший план нібито виводять цінність життя, але чи має сенс розглядати життя без внутрішнього наповнення, якому в трансгуманізмі належної уваги не приділяють. «Сократ пішов на смерть за чесноту. Він вважав за краще загинувши відреченню від вимог своєї совісті. Таким чином, він надав перевагу Благу, а не буттю, вважав за краще совість і думку, ніж життя свого тіла» [11, р. 48]. Смерть створює ту межу, яка «замикає» особистість, сприяючи її сутнісній визначеності для вічності. Вічність не є нескінченним часом, це щось трансцендентне, принципово Інше. Здобує безсмертя в часі (те, до чого спрямовані всі помисли трансгуманістів), як потенційно нескінченно розтягування скінченного, подібне до бездонної посудини, що не утримує в собі змістовної визначеності, без якої безсмертя перетворюються на симулякр.

Тенденція «розчинення» ідентичності становить небезпеку і для соціально-культурного середовища, середовища проживання людини, оскільки ламає, крім того, і сприйняття «іншого», ставлячи тим самим під загрозу солідарний фактор існування суспільства і людства.

Усвідомлення смерті як конституючого чинника на індивідуальному рівні формує багатство емоційної палітри людини, даючи можливість сформуватися її людяності. З набуттям ерзац-безсмертя людина втрачає цю можливість. У прекрасній розповіді Х.Л. Борхеса «Безсмертний» описується вся убогість і безцільність існування істот, які раніше були людьми, але здобули безсмертя, які при цьому «перш за все, втратили здатність до співчуття» [12].

Час задає для людини горизонт подій, він заохочує людину поспішати діяти. Смерть у цьому випадку виступає як певна ентелехія, завершеність, що оформляє сутність людини для вічності, це дозволяє стверджувати її метафізичну та етичну телеологічність. З випаданням усвідомлення вічності втрачається вертикаль, що задає людині духовний розвиток. Відбувається втрата цілепокладання, і, отже, зникає необхідність діяти саме з позицій субстанційної раціональності, заснованої на існуванні кінцевих смислів і абсолютних цінностей.

Отже, несприйняття трансгуманістичного устремління до здобуття людиною безсмертя за допомогою науково-технічних засобів має під собою цілком обґрунтовану підставу, пов'язану насамперед з антропологічним аспектом, бо усвідомлення смерті є конституючим фактором становлення людини і в разі загального підходу до неї з позицій роду, і в разі розгляду її як окремого індивіду. Те ж, чого прагнуть трансгуманісти, – це досягнення не людського, а кібернетичного безсмертя, «безсмертя» симулякру – копії з «матриці свідомості» людини. З ідеєю вічного життя завжди було пов'язане переродження, це якісна зміна, що розриває з «дурною» нескінченністю, адже вічність – це не нескінченний час. Вихід до безсмертя, за умови визнання духовного складника, повинен здійснюватися через духовний розвиток, через внутрішні зусилля людини.

Список використаної літератури

1. Платон Федон. Діалоги. / пер. Й. Кобів. Київ : Основи, 1999. 395 с.
2. Dolska O., Dyshkant T. The phenomenology of embodied heuristics in contemporary art: exploring novel modes of cognition and thought. *Cuestiones de Filosofia*. 2025. № 11(36). P. 39–53. DOI: <https://doi.org/10.19053/uptc.01235095.v11.n36.2025.18150> ; URL: https://revistas.uptc.edu.co/index.php/cuestiones_filosofia/article/view/19726/15804 (дата звернення: 27.10.2025).
3. Morin E. Le paradigme perdu: la nature humaine. URL: https://philippepierre.com/website/wp-content/uploads/2018/12/Morin_-Edgar_-Edgar_-Morin-Le-Paradigme-perdu.-La-nature-humaine.pdf (дата звернення: 05.11.2025).
4. Fink E. Grundphänomene des menschlichen Daseins. Verlag Karl Alber Erscheinungsjahr, 1995. 456 s.
5. Jung C. G. The archetypes and the collective unconscious / Translated by R. F. C. Hull. London: ROUTLEDGE & KEGAN PAUL, 1959. 465 p.
6. More M. The Overhuman in the Transhuman. *Journal of Evolution and Technology*. 2010. Vol. 21. Issue 1, P. 1–4. URL: <http://jetpress.org/more.htm> (дата звернення: 30.10.2025).
7. Yannaras Christos On the Absence and Unknowability of God: Heidegger and the Areopagite / Translated by Haralambos Ventis. London – New York: T&T Clark International, 2005. 136 p.
8. Heidegger M. What Is Metaphysics? / Translated by Ian Alexander Moore and Gregory Fried. *Philosophy Today*. Volume 62, Issue 3 (Summer 2018). P. 733–751. DOI: 10.5840/philtoday20181024232 ; URL: https://www.pdcnet.org/collection/fshow?id=philtoday_2018_0062_0003_0733_0751&pdfname=philtoday_2018_0062_0003_0733_0751.pdf&file_type=pdf (дата звернення: 09.11.2025).
9. Simmel G. Metaphysik des Todes. URL: <https://socio.ch/sim/verschiedenes/1910/tod.htm> (дата звернення: 11.11.2025).

10. Satel S., Lilienfeld Scott O. Brainwashed. The Seductive Appeal of Mindless Neuroscience. New York: Basic Book, 2013. 257 p.
11. Hadot P. Exercices spirituels et philosophie antique. Paris: Normandie Roto Impression, 2005. 407 p.
12. Борхес Х.Л. Безсмертний. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=8189> (дата звернення: 19.11.2025).

TRANSHUMANISM: SIMULACRUM OF IMMORTALITY OR IMMORTALITY OF SIMULACRUM

Tetiana Dyshkant

*National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute",
Institute of Social and Humanitarian Technologies, Department of Philosophy,
Курьчова стр., 2, 61098, Kharkiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-5026-7913>*

Yakov Tararoev

*National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute",
Institute of Social and Humanitarian Technologies, Department of Philosophy,
Курьчова стр., 2, 61098, Kharkiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-0734-0804>*

The relevance of the topic is associated with the increasing spread of transhumanist ideas (including the idea of possible immortality), which claim to solve the main problems of modernity, primarily related to the anthropological crisis, using, first of all, scientific and technical means, such as cyborgisation, cryonics and revitalisation, the development of human-computer interfaces, the transfer of human "personality" to a physical medium, etc.

The article, through an analysis of the factor of human awareness of one's mortality, examines the extent to which the hopes of transhumanists are justified. It has been found that the transhumanist approach simplifies the integral essence of a person, distorting their spiritual, mental and physical dimensions, by attempting to deprive humans of their bodies and reducing their nature to consciousness, which, in turn, is seen as the functioning of brain neurons, allowing such "consciousness" to be digitised and transferred to any suitable medium for as long as necessary, changing it as needed. Such primitivization of the human essence deepens the already existing anthropological crisis (which is natural when the perspective on humans shifts from an essential to a functional position) and allows us to assess the role of transhumanism as incapable of resolving it, since the anthropological crisis exists precisely because humans cease to identify themselves primarily as humans in the generic sense of the word. In the paradigm of the transhumanist approach to man, the orientation towards human reality in all its fullness disappears. The negativity of the transhumanist approach to man is amplified by his immortalist aspirations, as it is shown that a person's awareness of his mortal nature is a determining factor in the essence of man both at the generic level and when approaching him as an individual personality. It has been proven that transhumanism, with its establishment of the primacy of technology over anthropology, can offer only ersatz immortality in the form of cybernetic immortality, prolonged existence of something that would be difficult to call human in the usual sense of the word.

Key words: transhumanism, immortality, death, body, consciousness, thinking, anthropological crisis, science.

Дата першого надходження рукопису до видання: 21.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 25.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025